CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL PEDRO CRUZ VILLALÓN prezentate la 6 iulie 2010 [1]

1. Această cauză ridică o problemă de interpretare a Deciziei-cadru 2002/584/JAI privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre [2], referitoare la executarea deciziilor pronunțate în lipsă în statul emitent. Cour Constitutionnelle (Curtea Constituțională) din Belgia urmărește, în esență, să se stabilească dacă o persoană condamnată în lipsă trebuie să fie predată de autoritățile judiciare dintr-un stat de executare calificând cererea drept mandat de arestare în scopul urmăririi penale sau drept mandat de arestare în scopul executării unei pedepse. Calificarea într-un sens sau în celălalt prezintă o importanță decisivă, întrucât, având în vedere textul deciziei-cadru menționate, un tip de mandat permite statului de executare să condiționeze predarea de o eventuală returnare a persoanei pentru a executa pedeapsa, dacă este cazul, în acest stat, iar celălalt tip de mandat ar putea fi interpretat că nu permite acest lucru.

I — Cadrul juridic

A — *Dreptul Uniunii*

2. Decizia-cadru 2002/584/JAI privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (denumită în continuare „decizia-cadru") subliniază în expunerea de motive finalitatea urmărită de acest instrument, precum și importanța garantării protecției drepturilor fundamentale:

„(5) Obiectivul stabilit pentru Uniune, și anume, de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, duce la eliminarea extrădării între statele membre și la înlocuirea acesteia cu un sistem de predare între autoritățile judiciare. Pe de altă parte, introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau bănuite, cu scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, în materie penală, permite eliminarea complexității și a riscurilor de întârziere inerente procedurilor actuale de extrădare. Relațiile de cooperare clasice care au dominat până în prezent între statele membre ar trebui să fie înlocuite cu un sistem de liberă circulație a deciziilor judiciare în materie penală, atât a celor anterioare sentinței de condamnare, cât și a celor definitive, într-un spațiu de libertate, securitate și justiție.

[…]

1 — Limba originală: spaniola.

2 — Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 (JO L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3).

(10) Mecanismul mandatului european de arestare se bazează pe un grad ridicat de încredere între statele membre. Punerea în aplicare a acestuia nu poate fi suspendată decât în caz de încălcare gravă și persistentă de către unul din statele membre a principiilor enunțate la articolul 6 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, constatată de Consiliu, în aplicarea articolului 7 alineatul (1) din tratatul menționat anterior și cu consecințele prevăzute la alineatul (2) din același articol.

[…]

(12) Prezenta decizie-cadru respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană și reflectate în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, în special în capitolul VI. Nimic din prezenta decizie-cadru nu poate fi interpretat ca o interdicție de a refuza predarea unei persoane împotriva căreia a fost emis un mandat european de arestare, atunci când există motive să se creadă, pe baza unor elemente obiective, că respectivul mandat de arestare a fost emis cu scopul de a urmări sau de a pedepsi o persoană pe motive de sex, rasă, religie, origine etnică, cetățenie, limbă, opinii politice sau orientare sexuală, sau de a aduce atingere situației acestei persoane pentru oricare din aceste motive.

Prezenta decizie-cadru nu împiedică un stat membru să aplice normele sale constituționale privind respectarea dreptului la un proces echitabil, libertatea de asociere, libertatea presei și libertatea de exprimare în alte mijloace de informare în masă."

3. Articolul 1 din decizia-cadru definește mandatul european de arestare și subliniază încă o dată importanța protejării drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate de aceasta:

„(1) Mandatul european de arestare este o decizie judiciară emisă de un stat membru în vederea arestării și a predării de către un alt stat membru a unei persoane căutate, pentru efectuarea urmăririi penale sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privativă de libertate.

(2) Statele membre execută orice mandat european de arestare, pe baza principiului recunoașterii reciproce și în conformitate cu dispozițiile prezentei decizii-cadru.

(3) Prezenta decizie-cadru nu poate avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale și a principiilor juridice fundamentale, astfel cum sunt acestea consacrate de articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană."

4. Articolul 4 din decizia-cadru cuprinde motivele de neexecutare facultativă aflate la dispoziția instanței din statul de executare, printre care trebuie subliniat cel prevăzut la punctul 6:

„Autoritatea judiciară de executare poate refuza executarea mandatului european de arestare:

[…]

6. în cazul în care mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate, atunci când persoana căutată rămâne în statul membru de executare, este resortisant sau rezident al acestuia, iar acest stat se angajează să execute această pedeapsă sau măsură de siguranță în conformitate cu dreptul său intern; […]”

5. Articolul 5 din decizia-cadru prevede garanțiile pe care trebuie să le respecte statul emitent și care, în cazul nerespectării, pot justifica refuzul predării. În ceea ce privește prezenta procedură, este necesar să fie subliniată garanția referitoare la deciziile pronunțate în lipsă, care prevede:

„Executarea mandatului european de arestare de către autoritatea judiciară de executare poate fi subordonată prin dispozițiile dreptului statului membru de executare următoarelor condiții:

1. atunci când mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță pronunțate printr-o decizie dată în absența uneia dintre părți [a se citi «dată în lipsă»] și în cazul în care persoana în cauză nu a fost citată personal și nici informată în alt mod despre data și locul audierii [a se citi «ședinței»] care a dus la decizia dată în absență [a se citi «în lipsă»], predarea poate fi supusă condiției ca autoritatea judiciară emitentă să dea asigurări considerate suficiente pentru a garanta persoanei care face obiectul mandatului european de arestare că va avea posibilitatea să solicite o nouă procedură de judecată în statul membru emitent și să fie prezentă la judecată;

[…]

3. atunci când persoana care face obiectul unui mandat european de arestare în scopul urmăririi penale este resortisant sau rezident al statului membru de executare, predarea poate fi supusă condiției ca persoana, după ce a fost audiată, să fie returnată în statul membru de executare pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță privativă de libertate care au fost pronunțate împotriva sa în statul membru emitent.”

B — *Dreptul național*

6. Regatul Belgiei a transpus decizia-cadru prin Legea din 19 decembrie 2003 privind mandatul european de arestare, obiectul acestuia fiind definit la articolul 2 alineatul 3:

„Mandatul european de arestare este o decizie judiciară emisă de autoritatea judiciară competentă dintr-un stat membru al Uniunii Europene, numită autoritate judiciară emitentă, în vederea arestării și a predării, de către autoritatea judiciară competentă dintr-un alt stat membru, numită autoritate judiciară de executare, a unei persoane căutate pentru efectuarea urmăririi penale sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate."

7. Articolul 4 din lege introduce un motiv de neexecutare întemeiat pe protecția drepturilor fundamentale, prevăzând următoarele:

„Executarea unui mandat european de arestare este refuzată în următoarele cazuri:

[…]

5° când există motive întemeiate pentru a considera că executarea mandatului european de arestare ar aduce atingere drepturilor fundamentale ale persoanei în cauză, consacrate la articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană."

8. Printre motivele de neexecutare facultativă, articolul 6 din lege menționează, printre altele, următorul:

„Executarea poate fi refuzată în următoarele cazuri:

[…]

4° în cazul în care mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță, atunci când persoana căutată este resortisant belgian sau are reședința în Belgia, iar autoritățile belgiene competente se angajează să execute această pedeapsă sau măsură de siguranță în conformitate cu dreptul belgian;

[…]".

9. Procedura de predare către statul de executare este prevăzută la articolul 18 alineatul 2 din Legea din 23 mai 1990 privind transferul între state al persoanelor condamnate, preluarea și transferul supravegherii persoanelor condamnate cu suspendare sau liberate condiționat, precum și preluarea și transferul executării pedepselor și a măsurilor privative de libertate, care prevede:

„Decizia judiciară adoptată în temeiul articolului 6 alineatul 4 din Legea din 19 decembrie

2003 privind mandatul european de arestare implică preluarea executării pedepsei sau a măsurii privative de libertate vizate în decizia judiciară menționată. Pedeapsa sau măsura privativă de libertate se execută în conformitate cu dispozițiile prezentei legi."

10. Articolul 18 din Legea din 23 mai 1990 este inclus în capitolul VI, intitulat „Cu privire la executarea în Belgia a pedepselor și a măsurilor privative de libertate pronunțate în străinătate". Acesta trebuie interpretat în coroborare cu articolul 25 din aceeași lege, care prevede:

„Dispozițiile capitolelor V și VI nu sunt aplicabile condamnărilor penale pronunțate în lipsă, cu excepția cazurilor prevăzute la articolul 18 alineatul 2, cu condiția ca respectiva condamnare în lipsă să fi dobândit autoritate de lucru judecat."

11. Articolul 25 din Legea din 23 mai 1990 nu permite aplicarea articolului 6 alineatul 4 din Legea din 2003 unei proceduri de executare a unui mandat european de arestare în scopul executării unei pedepse aplicate printr-o decizie pronunțată în lipsă, dar împotriva căreia persoana condamnată poate încă formula o cale de atac la care nu a renunțat.

12. În ceea ce privește garanțiile care trebuie respectate de statul emitent, legiuitorul belgian a prevăzut, în Legea din 2003 menționată anterior, următoarele:

„Atunci când mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță pronunțate printr-o decizie dată în lipsă și în cazul în care persoana în cauză nu a fost citată personal și nici informată în alt mod despre data și locul ședinței care a dus la decizia dată în lipsă, predarea poate fi supusă condiției ca autoritatea judiciară emitentă să dea asigurări considerate suficiente pentru a garanta persoanei care face obiectul mandatului european de arestare că va avea posibilitatea să solicite o nouă procedură de judecată în statul membru emitent și să fie prezentă la judecată.

Trebuie considerate garanții suficiente în sensul primului paragraf existența, în dreptul statului emitent, a unei dispoziții care prevede o cale de atac și indicarea unor condiții pentru exercitarea acesteia din care să reiasă că persoana va putea exercita în mod efectiv respectiva cale de atac."

13. Articolul 8 din Legea din 2003 cuprinde o clauză de predare condiționată aplicabilă mandatelor de arestare în scopul urmăririi penale:

„Atunci când persoana care face obiectul unui mandat european de arestare în scopul urmăririi penale este resortisant belgian sau are reședința în Belgia, predarea poate fi supusă condiției ca persoana, după ce a fost judecată, să fie returnată în statul membru de executare

pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță privativă de libertate care au fost pronunțate împotriva sa în statul emitent."

II — Situația de fapt și procedura în fața instanțelor belgiene

14. În iunie 2000, Tribunalul București l-a condamnat pe I. B., resortisant român, la o pedeapsă cu închisoarea de patru ani pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de materiale nucleare și radioactive. S-a decis ca hotărârea, menținută în apel în aprilie 2001, să fie executată în regim de libertate supravegheată. La 15 ianuarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a menținut pedeapsa pronunțată împotriva lui I. B., însă a decis că pedeapsa va fi executată în regim de detenție. Decizia Curții Supreme a fost pronunțată în lipsă, fără ca I. B. să fie informat personal cu privire la data și la locul ședinței de judecată care a dus la pronunțarea hotărârii.

15. Potrivit lui I. B., aceste decizii judiciare succesive s-au pronunțat cu încălcarea gravă a garanțiilor procedurale. I. B. susține că această împrejurare l-a obligat să fugă din țară și să se stabilească în Belgia, unde a locuit fără întrerupere până la această dată și fără să fi executat vreodată pedeapsa la care a fost condamnat.

16. La 14 februarie 2006, I. B. a obținut de la autoritățile belgiene un permis de ședere de peste trei luni. În plus, din dosar reiese că I. B. are reședința în Belgia din anul 2002, împreună cu soția și cu cei trei copii ai săi. Potrivit ordonanței de trimitere, soția lui I. B. este o lucrătoare independentă stabilită în Belgia.

17. La 11 decembrie 2007, I. B. a fost arestat de poliția belgiană și încarcerat ca urmare a unei alerte emise de Interpol la 10 februarie 2006. Alerta avea drept obiect arestarea și predarea lui I. B. către România în vederea executării hotărârii menționate, pronunțată de Curtea Supremă a acestei țări. După ce a fost ascultat de judecătorul de instrucție, I. B. a fost liberat condiționat la 12 decembrie, până la adoptarea unei decizii definitive cu privire la predarea sa.

18. La 13 decembrie 2007, Tribunalul București a emis un mandat european de arestare împotriva lui I. B. în vederea executării pedepsei cu închisoarea de patru ani pronunțate în România.

19. La 19 decembrie 2007, I. B. a prezentat o cerere de azil la Office des étrangers (Oficiul pentru străini), admisă la 11 martie 2008. Totuși, la 7 iulie 2008, Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides a respins cererea. Această din urmă decizie a fost contestată de

I. B. la Conseil d'État (Consiliul de Stat) și în prezent se află pe rolul acestei instanțe.

20. La 29 februarie 2008, Parchetul belgian a solicitat tribunal de première instance de Nivelles (Tribunalului de Primă Instanță din Nivelles) executarea mandatului de arestare emis de instanța română. Tribunalul a declarat, la 22 iulie 2008, că mandatul îndeplinea toate condițiile prevăzute de lege. Totuși, acesta a observat că predarea se întemeia pe executarea unei decizii judiciare pronunțate în lipsă care nu era încă definitivă. Având în vedere aceste împrejurări, tribunalul a constatat că, potrivit dreptului procesual român, I. B. are dreptul, ca urmare a faptului că a fost condamnat în lipsă, să fie judecat încă o dată de organul jurisdicțional care fusese sesizat cu acțiunea în primă instanță.

21. Tribunal de première instance de Nivelles a manifestat îndoieli cu privire la calificarea mandatului de arestare emis de instanța română. Pe de o parte, acesta ar putea fi calificat drept un mandat emis în scopul executării unei pedepse, concret, cea pronunțată în 2002 și confirmată ulterior de Curtea Supremă. Pe de altă parte, și în măsura în care I. B. are dreptul de a fi rejudecat ca urmare a faptului că a fost condamnat în lipsă, cererea ar putea fi calificată drept un mandat emis în scopul urmăririi penale. Alegerea între cele două calificări are consecințe importante: în cazul în care ar fi vorba despre un mandat emis în scopul executării unei pedepse, I. B. nu ar putea solicita executarea acesteia în Belgia, întrucât nu ar fi vorba despre executarea unei hotărâri definitive; în schimb, în cazul în care ar fi vorba despre un mandat emis în scopul urmăririi penale, autoritățile belgiene pot condiționa predarea de returnarea ulterioară a lui I. B. în Belgia, țara de reședință.

22. Tribunalul a considerat că era vorba despre un mandat emis în scopul executării unei pedepse și, prin urmare, nu a găsit un temei legal pentru a respinge executarea acestuia sau pentru a o condiționa de o returnare ulterioară.

23. Aceste îndoieli, întemeiate pe o interpretare sistematică a legii belgiene, constituie fundamentul întrebării privind neconstituționalitatea adresate Cour Constitutionnelle de tribunal de première instance de Nivelles, formulată astfel:

„Articolul 8 din Legea din 19 decembrie 2003 privind mandatul european de arestare, interpretat în sensul că se aplică numai mandatului european de arestare emis în scopul urmăririi penale, spre deosebire de cel emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate, încalcă articolele 10 și 11 din Constituție în măsura în care interzice ca predarea către autoritatea judiciară emitentă a unei persoane de naționalitate belgiană sau a unei persoane care are reședința în Belgia și care face obiectul unui mandat european de arestare în scopul executării unei pedepse pronunțate printr-o decizie dată în lipsă să fie supusă condiției ca, după ce a exercitat calea de atac împotriva deciziei menționate și a beneficiat de noua procedură de judecată cu privire la care autoritatea judiciară emitentă trebuie să fi oferit garanții considerate suficiente în sensul articolului 7 din legea menționată,

această persoană să fie returnată în Belgia pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță care ar fi pronunțată împotriva sa în statul emitent?"

24. Cour Constitutionnelle a apreciat că întrebarea privea o materie care, în esență, necesita interpretarea deciziei-cadru. După ascultarea părților și în cursul amintitei proceduri incidente de constituționalitate, instanța menționată a decis să adreseze Curții o întrebare preliminară.

III — Procedura în fața Curții

25. La 31 iulie 2009 a fost înregistrată la grefa Curții ordonanța de trimitere a Cour Constitutionnelle, care a adresat următoarele întrebări:

„1) Mandatul european de arestare emis în scopul executării unei condamnări pronunțate în lipsă, fără ca persoana condamnată să fi fost informată cu privire la locul sau la data ședinței de judecată și împotriva căreia aceasta încă dispune de o cale de atac, trebuie considerat mandat de arestare în scopul urmăririi penale în sensul articolului 5 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, iar nu mandat de arestare în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate în sensul articolului 4 punctul 6 din aceeași decizie-cadru?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolul 4 punctul 6 și articolul 5 punctul 3 din aceeași decizie-cadru trebuie interpretate în sensul că nu permit statelor membre să condiționeze predarea către autoritățile judiciare ale statului emitent a unei persoane rezidente pe teritoriul lor care, în împrejurările descrise la prima întrebare, face obiectul unui mandat de arestare în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate de trimiterea acestei persoane în statul de executare pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță privativă de libertate care ar fi pronunțată definitiv împotriva acesteia în statul emitent?

3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare, articolele menționate anterior încalcă articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană și, mai exact, principiul egalității și al nediscriminării?

4) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolele 3 și 4 din decizia-cadru menționată trebuie interpretate în sensul că se opun ca autoritățile judiciare ale unui stat membru să refuze executarea unui mandat european de arestare în cazul în care există motive întemeiate pentru a se considera că executarea acestuia ar aduce atingere drepturilor fundamentale ale persoanei vizate, consacrate la articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană?"

26. Au depus observații scrise I. B., guvernele Belgiei, Austriei, Germaniei, Poloniei, Suediei și al Regatului Unit, precum și Comisia și Consiliul.

27. În ședință, care a avut loc la 11 mai 2010, au prezentat observații orale guvernele Belgiei și Suediei, precum și Comisia.

IV — Analiză preliminară

28. În prezenta cauză este adresată o întrebare preliminară privind interpretarea deciziei-cadru. Cour Constitutionnelle subliniază că decizia-cadru citată poate fi interpretată astfel încât o persoană condamnată în lipsă într-un stat membru poate fi privată de posibilitatea ca statul membru de executare să condiționeze predarea sa de o întoarcere ulterioară pentru executarea pedepsei pe teritoriul său.

29. Acest rezultat este produsul următoarei interpretări.

30. Articolul 4 punctul 6 din decizia-cadru permite autorității judiciare de executare să refuze executarea unui mandat european de arestare în cazul în care acesta a fost emis în statul emitent „în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate", iar persoana condamnată este resortisant, rezident sau rămâne în statul de executare. În această situație, și în cazul în care statul de executare se angajează să execute pedeapsa sau măsura de siguranță, instanța însărcinată cu executarea mandatului poate refuza să facă acest lucru. Este vorba, în termenii utilizați în decizia-cadru, despre un „motiv de neexecutare facultativă".

31. Pe de altă parte, articolul 5 conține o serie de garanții pe care trebuie să le respecte instanțele emitente dacă doresc ca deciziile lor să fie executate în conformitate cu procedurile prevăzute în decizia-cadru. Printre altele, trebuie subliniată garanția prevăzută la punctul 1, care permite condiționarea predării atunci când, hotărârea de condamnare fiind pronunțată în lipsa acuzatului, nu sunt date asigurări pentru a garanta că persoana care face obiectul mandatului va avea posibilitatea să solicite o nouă procedură de

judecată [3]. Tot astfel, punctul 3 adaugă că predarea poate fi de asemenea condiționată atunci când este emis un mandat de arestare în scopul urmăririi penale, iar persoana vizată este resortisant sau rezident al statului de executare. În acest caz, condiționarea se limitează la angajamentul statului emitent de a returna persoana în statul de executare pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță care ar putea fi pronunțate împotriva acesteia în statul membru emitent.

32. Astfel, decizia-cadru protejează, pe de o parte, resortisanții sau rezidenții statului de executare, în vederea menținerii legăturilor acestora cu un teritoriu determinat. Este vorba, în definitiv, despre un fel de excepție de la mandatul de arestare, bazată pe protecția anumitor legături afective ale unei persoane cu anturajul său cel mai apropiat și care facilitează, în plus, eventuala sa reinserție. Pe de altă parte, sunt protejate de asemenea persoanele care au fost judecate în lipsă în statul emitent, permițând ca aceste persoane să fie returnate numai în cazul în care li se garantează că vor putea fi rejudecate.

33. Totuși, astfel cum a constatat Cour Constitutionnelle, combinarea acestor două obiective conduce la un rezultat incoerent. Acesta este cazul atunci când este necesar să fie protejată o persoană care se află simultan în ambele situații. Acesta este exact cazul lui I. B.: resortisant român care rezidă în mod legal și și-a întemeiat o familie în statul de executare, Belgia, acesta trebuie să revină însă în România pentru a executa o hotărâre pronunțată în lipsă, ale cărei efecte le va ataca solicitând un nou proces, la care are dreptul. În aceste împrejurări, ce tip de mandat au emis autoritățile emitente române? Este vorba despre un mandat în scopul executării unei pedepse sau despre un mandat în scopul urmăririi penale? Ar putea fi vorba despre primul, însă, în acest caz, instanțele belgiene nu ar fi autorizate în mod expres nici prin decizia-cadru, nici prin legislația națională să condiționeze predarea lui I. B. de eventuala sa returnare în Belgia pentru a executa aici pedeapsa.

34. Această imposibilitate a instanțelor belgiene de a condiționa predarea de o eventuală returnare a lui I. B. pentru ca acesta să execute pedeapsa în statul de reședință constituie tocmai rezultatul pus în discuție atât de tribunal de première instance de Nivelles, cât și de Cour Constitutionnelle.

3 — Trebuie observat că această dispoziție a fost abrogată și înlocuită cu un nou articol 4a, introdus prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 de modificare a Deciziilor-cadru 2002/584/JAI, 2005/214/JAI, 2006/783/JAI, 2008/909/JAI și 2008/947/JAI, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces (JO L 81, p. 24).

V — Cu privire la prima și la a doua întrebare preliminară

35. Prin intermediul primei întrebări, Cour Constitutionnelle solicită Curții să stabilească dacă un mandat emis în scopul executării unei hotărâri pronunțate în lipsă, a cărei autoritate de lucru judecat poate fi contestată prin exercitarea dreptului de a solicita un nou proces, constituie un mandat emis în scopul executării unei pedepse sau un mandat emis în scopul urmăririi penale. Pe de altă parte, prin cea de a doua întrebare, aceasta urmărește să se stabilească dacă, în cazul în care mandatul emis de autoritățile române este un mandat în scopul executării unei pedepse, tribunal de première instance de Nivelles este autorizat prin decizia-cadru să condiționeze predarea lui I. B. de returnarea acestuia în statul de executare pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță privativă de libertate care ar fi pronunțată cu caracter definitiv împotriva sa în statul emitent.

36. Cu toate că cele două întrebări abordează probleme aparent diferite, considerăm că pot fi examinate împreună. Astfel cum vom arăta în continuare, nucleul central al acestei cauze rezidă în interpretarea articolului 4 punctul 6 și a articolului 5 punctul 3 din decizia-cadru, atunci când un mandat de arestare are drept scop ca o persoană să revină în statul emitent pentru a fi rejudecată aici. Calificarea concretă a mandatului constituie o problemă secundară, în măsura în care, astfel cum vom demonstra în continuare, decizia-cadru poate fi interpretată astfel încât să asigure, în orice caz, unei persoane beneficiul garanțiilor acordate de dispozițiile menționate, fie că predarea este refuzată, fie că este condiționată, indiferent de forma îmbrăcată de mandatul de arestare.

37. Ca punct de pornire, este necesar să subliniem că decizia-cadru are ca obiect înlocuirea sistemului multilateral de extrădare între statele membre cu un sistem de predare între autoritățile judiciare a persoanelor condamnate sau bănuite, în scopul executării sentințelor de condamnare sau al desfășurării urmăririlor, bazat pe principiul recunoașterii reciproce [4]. În acest scop, articolul 1 alineatul (2) din decizia-cadru prevede că statele membre execută orice mandat european de arestare, pe baza principiului recunoașterii reciproce și în conformitate cu dispozițiile deciziei-cadru menționate.

38. Această premisă a permis Curții să declare că orice dispoziție națională care limitează motivele de neexecutare „nu face decât să întărească sistemul de predare instituit prin această decizie-cadru în favoarea unui spațiu de libertate, de securitate și de justiție” [5]. Prin urmare, cu cât marja de apreciere pe care legiuitorul național o atribuie instanțelor pentru a decide să nu execute un mandat de arestare este mai limitată, cu atât este consolidat sistemul de cooperare creat prin decizia-cadru. Potrivit Curții, „prin limitarea situațiilor

4 — Hotărârea din 3 mai 2007, Advocaten voor de Wereld (C-303/05, Rep., p. I-3633), punctul 28.

5 — Hotărârea din 6 octombrie 2009, Wolzenburg (C-123/08, Rep., p. I-9621), punctul 58.

în care autoritatea judiciară de executare poate refuza să execute un mandat european de arestare, o astfel de legislație nu face decât să faciliteze predarea persoanelor căutate, în conformitate cu principiul recunoașterii reciproce instituit prin articolul 1 alineatul (2) din Decizia-cadru 2002/584, care constituie norma esențială instituită prin aceasta din urmă" [6].

39. Lectura puținei jurisprudențe existente până la această dată conduce, prin urmare, la concluzia că statele membre trebuie să efectueze o interpretare strictă a motivelor de neexecutare facultativă prevăzute la articolul 4 din decizia-cadru, precum și a garanțiilor exigibile conținute de articolul 5 din aceasta. În acest mod, orice interpretare extensivă care conduce la extinderea unei condiții de neexecutare, cum este cea prevăzută la articolul 5 punctul 3, menționată pentru mandatele emise în scopul urmăririi penale, la mandatele emise în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță ar trebui înlăturată.

40. Acest argument este întărit de chiar textul articolului 5 punctul 1 din decizia-cadru, care permite instanței de executare să condiționeze predarea de faptul ca persoana condamnată în lipsă să aibă dreptul la un nou proces. Această dispoziție urmează jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materie [7] și consideră că garanțiile sunt respectate pentru o persoană, precum I. B., în măsura în care acesteia îi este asigurată posibilitatea de a fi judecată încă o dată, însă cu respectarea tuturor garanțiilor.

41. Cu toate că această interpretare beneficiază de autoritatea conferită de legătura sa strânsă cu textul deciziei-cadru, nu o putem împărtăși. Considerăm, dimpotrivă, că nu pot fi stabilite excepții în ceea ce privește dreptul de a executa pedeapsa în statul de reședință atunci când se solicită un al doilea proces.

42. În primul rând, este important de subliniat că în jurisprudența Curții nu s-a afirmat în niciun moment că motivele de neexecutare și condițiile prevăzute la articolele 4 și, respectiv, 5 din decizia-cadru trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte. Dimpotrivă, Hotărârea Wolzenburg este foarte explicită tocmai prin refuzul de a impune o interpretare determinată a acestor dispoziții, inclusiv

6 — Hotărârea Wolzenburg, citată anterior, punctul 59.

7 — A se vedea printre altele Hotărârea Goddi împotriva Italiei din 9 aprilie 1984, § 27, Hotărârea Ekbatani împotriva Suediei din 26 mai 1988, § 25, Hotărârea Pfeifer și Plankl împotriva Austriei din 25 februarie 1992, § 37, Hotărârea Van Geyseghem împotriva Belgiei din 21 ianuarie 1999, § 34, și Hotărârea Poitrimol împotriva Franței din 23 noiembrie 2003, § 31.

recunoscând că, „[î]n ceea ce privește transpunerea [unei dispoziții precum articolul 4], statele membre dispun în mod necesar de *o marjă certă de apreciere*” [8]. Astfel, Curtea nu numai că a evitat să facă referire la o interpretare strictă, dar nici nu a recunoscut că statele membre dispun de o marjă largă de apreciere. Dimpotrivă, marja acestora de apreciere este „certă”, însă deloc largă.

43. În al doilea rând și în legătură cu cele ce precedă, considerăm că interpretarea care trebuie efectuată cu privire la conținutul și la finalitatea deciziei-cadru trebuie să ia în considerare toate obiectivele urmărite de acest text. Deși este adevărat că recunoașterea reciprocă este un instrument care consolidează spațiul de securitate, libertate și justiție, nu este mai puțin cert că protecția drepturilor și a libertăților fundamentale constituie un element prealabil care dă legitimitate existenței și dezvoltării acestui spațiu. Decizia-cadru exprimă astfel aceasta în mai multe rânduri, în considerentele (10), (12), (13) și (14), precum și la articolul 1 alineatul (3). Prin urmare, deși articolul 5 punctul 1 conține o garanție recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în ceea ce privește hotărârile pronunțate în lipsă, trebuie subliniat și că articolul 4 punctul 6 și articolul 5 punctul 3 reflectă de asemenea o cerință cuprinsă în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului [9]. Posibilitatea persoanei condamnate de a executa pedeapsa în locul unde are legături personale și afective reprezintă o garanție care decurge din articolul 8 din Convenție, pe care decizia-cadru a urmărit să o reflecte. Tot astfel, este vorba despre excepții ce au ca obiect totodată „să permită autorității judiciare de executare să acorde o importanță deosebită posibilității de a crește șansele de reinserție socială a persoanei căutate după executarea pedepsei la care aceasta a fost condamnată” [10], o valoare care în unele state membre constituie însăși finalitatea dreptului penal [11].

44. În plus, necesitatea de a interpreta decizia-cadru în lumina drepturilor fundamentale a devenit imperioasă după intrarea în vigoare a Cartei drepturilor fundamentale, care prevede, la articolul 7, dreptul la respectarea

8 — Hotărârea Wolzenburg, citată anterior, punctul 61 (sublinierea noastră).

9 — A se vedea printre altele Hotărârea Mehemi împotriva Franței din 26 septembrie 1997, § 34, CEDO 1997-VI, Hotărârea Dalia împotriva Franței din 19 februarie 1998, § 52, CEDO 1998-I, Hotărârea Boultif împotriva Elveției din 2 iulie 2001, § 39, 41 și 46, CEDO 2001-IX, Hotărârea Sen împotriva Țărilor de Jos din 21 decembrie 2001, § 40, Hotărârea Amrollahi împotriva Danemarcei din 11 iulie 2002, § 33-44, și Hotărârea Slivenko împotriva Lituaniei din 9 septembrie 2003, § 94.

10 — Hotărârea din 17 iulie 2008, Kozlowski (C-66/08, Rep., p. I-6041), punctul 45, și Hotărârea Wolzenburg, citată anterior, punctul 62.

11 — A se vedea, de exemplu, articolul 27 alineatul 3 din Constituția italiană și articolul 25 alineatul 2 din Constituția spaniolă.

vieții private și de familie [12]. Jurisprudența de până la această dată a Curții cu privire la acest aspect a făcut referire în mod foarte specific la libera circulație a persoanelor, însă nu a abordat în mod direct relația dintre acest drept fundamental și cooperarea judiciară penală. Faptul că Hotărârile Kozlowski și Wolzenburg sunt anterioare intrării în vigoare a Cartei este legat în mod logic de acest rezultat. Totuși, de la 1 decembrie 2009, interpretarea articolului 4 punctul 6 și a articolului 5 punctul 3 din decizia-cadru trebuie efectuată în mod obligatoriu în lumina articolului 7 din Cartă. În aceste împrejurări, interpretarea strictă prezentată la punctele 38-40 din aceste concluzii nu poate fi admisă.

45. În al treilea rând, voința legiuitorului european nu poate fi interpretată într-un sens care să conducă la un rezultat incompatibil cu obiectivele urmărite. Nu propunem să fie efectuată de către Curte o interpretare conformă cu obiectivele deciziei-cadru, ci mai degrabă ca aceasta să evite o interpretare *contrară* acestor obiective. Această concluzie ar implica recunoașterea faptului că interpretarea strictă prezentată mai sus (și a cărei respingere o propunem) este incompatibilă cu decizia-cadru, dar și cu drepturile fundamentale pe care reglementarea menționată pretinde a le reflecta.

46. Tot astfel, argumentele care tocmai au fost prezentate demonstrează cu tărie că omisiunea expresă, în decizia-cadru, a posibilității de a condiționa executarea unui mandat în scopul executării unei pedepse în împrejurări precum cea din prezenta cauză nu reflectă o decizie legislativă expresă, rezultat al unei voințe politice clare și precise. Dimpotrivă, considerăm că este vorba mai degrabă despre o tăcere cauzată de o tehnică de reglementare deficitară, al cărei remediu poate și trebuie să fie căutat prin intermediul interpretării, fără a fi necesară crearea unui nou motiv de neexecutare.

47. Deși interpretarea propusă mai sus permite să se răspundă în mod direct la întrebarea adresată de Cour Constitutionnelle, nu se poate nega că există o anumită ambiguitate în ceea ce privește calificarea mandatului de arestare în împrejurări precum cea din prezenta cauză. În această privință, atât Belgia, cât și Polonia au afirmat că executarea unei hotărâri pronunțate în lipsă, împotriva căreia este necesară o cale extraordinară de atac, constituie un mandat în scopul urmăririi penale în sensul articolului 5 punctul 3 din decizia-cadru. Pe de altă parte, I. B., Suedia, Germania, Austria și Comisia împărtășesc opinia

12 — A se vedea printre altele Hotărârea din 11 iulie 2002, Carpenter (C-60/00, Rec., p. I-6279), punctul 38, Hotărârea din 25 iulie 2002, MRAX (C-459/99, Rec., p. I-6591), punctul 53, Hotărârea din 14 aprilie 2005, Comisia/Spania (C-157/03, Rec., p. I-2911), punctul 26, Hotărârea din 31 ianuarie 2006, Comisia/Spania (C-503/03, Rec., p. I-1097), punctul 41, Hotărârea din 27 aprilie 2006, Comisia/Germania (C-441/02, Rec., p. I-3449), punctul 109, și Hotărârea din 11 decembrie 2007, Eind (C-291/05, Rep., p. I-10719), punctul 44.

că este vorba despre un mandat în scopul executării unei pedepse în sensul articolului 4 punctul 6 din decizia-cadru.

48. Cu titlu introductiv, vom menționa că toți intervenienții au întrucâtva dreptate, întrucât I. B. va fi predat României pentru a executa o pedeapsă care, ca urmare a faptului că a fost pronunțată în lipsă, servește drept fundament pentru desfășurarea unui al doilea proces, cu toate garanțiile care nu îi fuseseră asigurate inițial. Cu toate acestea, nu considerăm că mandatul emis în vederea arestării lui I. B. trebuie neapărat să fie calificat într-un sens sau în altul. Considerăm mai degrabă că un mandat precum cel din prezenta cauză se situează în ambele categorii, dar în funcție de moment și de comportamentul persoanei în cauză.

49. Astfel, un mandat de arestare care conferă eficiență unei hotărâri pronunțate în lipsă va fi întotdeauna emis în statul emitent drept un mandat în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate. Caracterul transnațional al mandatului de arestare implică faptul că această împrejurare se va produce în numeroase ocazii și s-a ținut seama de acest lucru în decizia-cadru, care include garanțiile prevăzute la articolul 5 punctul 1 tocmai pentru a evita lipsirea de apărare pe care o cauzează deciziile pronunțate în lipsă. La momentul emiterii mandatului de arestare, este evident că statul emitent îl adoptă în scopul executării unei pedepse și nu poate fi altfel întrucât nu se cunoaște încă dacă persoana în cauză se va opune sau nu se va opune predării sau dacă va solicita un nou proces. Acest lucru va depinde tocmai de persoana respectivă, care, la momentul în care mandatul îi va fi notificat, va putea recurge la procedura prevăzută la articolele 11 și 13 din decizia-cadru și va putea de asemenea solicita instanței din statul de executare, dacă nu a făcut deja acest lucru, să asigure respectarea garanțiilor prevăzute la articolele 3-5 din textul menționat.

50. Pe baza considerațiilor de mai sus, se observă că un mandat de arestare care permite persoanei acuzate să fie rejudecată în statul emitent constituie în mod formal un mandat în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță, care, la momentul în care persoana în cauză declară că dorește să fie rejudecată, se transformă din punct de vedere material într-un mandat în scopul urmăririi penale. Această schimbare nu poate determina pierderea niciuneia dintre garanțiile prevăzute de decizia-cadru pentru orice persoană care face obiectul unui mandat de arestare. Dimpotrivă, intervenția articolului 5 punctul 3 menționat, care vizează să soluționeze problematica deciziilor pronunțate în lipsă, modifică fizionomia mandatului de arestare, însă nu afectează drepturile conferite persoanei în cauză de dreptul Uniunii.

51. În consecință, propunem Curții să interpreteze articolul 5 punctul 3 din decizia-cadru în sensul că, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute la articolul 5 punctul 1 din decizia-cadru, acesta permite unui stat de executare să condiționeze executarea unui mandat emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de garanția, din partea statului emitent, că persoana în cauză, resortisant sau rezident al statului de executare, va fi returnată în acest stat pentru a executa, dacă este cazul, pe teritoriul acestuia pedeapsa sau măsura de siguranță pronunțată împotriva sa.

VI — A treia și a patra întrebare preliminară

52. Având în vedere argumentele dezvoltate anterior, a treia și a patra întrebare sunt lipsite de obiect. Considerăm că răspunsul pe care îl propunem la primele două întrebări este corect nu numai având în vedere obiectivele urmărite prin decizia-cadru, ci și dacă aceasta este interpretată în lumina drepturilor fundamentale. Prin urmare, apreciem că nu este necesar să fie analizate celelalte întrebări adresate de Cour Constitutionnelle.

VII — Concluzie

53. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Cour Constitutionnelle după cum urmează:

„Articolul 5 punctul 3 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute la articolul 5 punctul 1 din decizia-cadru, acesta permite unui stat de executare să condiționeze executarea unui mandat în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de garanția, din partea statului emitent, că persoana în cauză, resortisant sau rezident al statului de executare, va fi returnată în acest stat pentru a executa, dacă este cazul, pe teritoriul acestuia pedeapsa sau măsura de siguranță pronunțată împotriva sa."